

דו-שיח עם דייג

ש הרגשה של ריקנות בכנסת. הרגשה כי הבניין הגדול והמפואר הפך, במידה רבה, למוסד פיקטיבי. שהכרעות הלאומיות הגדולות נזנחות ומתקבלות במקום אחר. שגם ההכרעות הפנימיות הגדולות נחתכות אישם מרחוק. מה קורה בגדה המערבית? מה יהיה גורלה? אילו תנאים יוצעו — למי, מתי וכיצד? האם יגיע דייג לשלטון — או ייעצר? הדים מכל אלה אפשר למצוא בכנסת — אך לא במליאה, אלא במינוח. כי פרלמנט אינו יכול לפעול ללא אופוזיציה. כיום מוגה האופוזיציה כולה, מבחינה סטטיסטית, 12 ח"כים, המפוצלים בין חמש סיעות: 4 אגודת-ישראל, 3 רק"ח, 3 המרכז החופשי, 1 הכוח החדש ו-1 מק"י. לאלה אין שום השפעה על סדר-היום, מכיוון שאינם מיוצגים אפילו בנשיאות. מכאן שאספר למנוע כל ויכוח בכנסת.

המהפכה של הזודש האחרון

עמדי על כך בראשית נאומי על הצעות תיקון התקציב, שבאו לאפשר לממשלה את מימון המלחמה: **אורי אבנרי:** ... כאשר הצבעתי בעד ממשלת הליכוד הלאומי, כירסם בלבי החשש שהממשלה הזאת תרוקן את הכנסת, במידה מסוימת, מתוכנה. שהממשלה עצמה תהפוך, למעשה, לכנסת, שכל הוויכוחים החשובים יעברו מן הכנסת אל הממשלה. שהממשלה —

אייאפשר להבין את המעשים האלה אלא אם כן מנקר בראשו של מישהו הרעיון שמחר נצטרך להחזיר את השטחים האלה, אני, שהנני בדיעה שאין להחזיר את השטחים האלה, לא לירדן ולא למצריים, מתקומם נגד מעשים אלה גם מבחינה פוליטית. נוסף על הבחינה המוסרית, איני רוצה להרחיב על כך את הדיבור מעל במה זו ברגע זה.

על טיבם של הפתרונות האפשריים עמדתי רק בקצרה — והופתעתי לא מעט מקריאתי ביניים של מאיר יערי:

אורי אבנרי: ... כל הפתרונות לבעיות הכלכליות מוכרחים להיות מבוססים על תחזית פוליטית, על תשובה לשאלה לקראת מה אנחנו הולכים. יש היום לפחות ארבעה פתרונות אפשריים לגבי העתיד הקרוב של המדינה. אפשר — ובוודאי יש דיעה כזאת — להחזיר את השטחים, כולם או חלקם, עם תנאים או בלי תנאים. זו דרך אחת.

אפשר לספח את השטחים למדינת-ישראל ולתת לתושביהם אזרחות ישראלית. זאת אומרת, למעשה, להפוך את ישראל למדינה דו-לאומית. זה צריך להיאמר פעם בגלוי. ישנה דרך שלישית: להפוך את השטחים הכבושים למין קולוניאלי בתוך המדינה, להפוך אותם למעין תחום מושב, כפי שזה משתקף מדבריו של חבר הכנסת בן-גוריון, שהתפרסמו הבוקר, בניסוחו שלו. פתרון שפירושו להפוך את אזורי-הכיבוש לקולוניאלי בתוך המדינה, לצדף אותם למדינה, אבל לא להפוך את הערבים לאזרחי המדינה, אלא לתושבי מין תחום מושב כזה. ואני חושש מאד ששר-הבטחון החדש שותף לדעה זו.

ישנה דרך רביעית, זו שאנחנו דוגלים בה — ואני מבין שאנחנו לא היחידים הדוגלים בה — להפוך את השטח הזה למדינה פלשתינאית, שתהא קשורה בישראל, קשורה כפדרציה פוליטית, צבאית ...

מאיר יערי (מפ"ם): היא תיהפך למדינת שוקיירי והמופת. אתה תשלוט שם? **אורי אבנרי:** חבר הכנסת יערי, נדמה לי שזו היתה הצעה שלך, לפני שנים לא-רבות. אם אינני טועה, מפ"ם, המאוחדת דאז, החליטה בשנת 1949 בדיוק על זה. תקן אותי אם אני טועה. זכרוני אינו כליכך לקוי, ואני זוכר את המאורע הזה, כאשר אתה וגם יגאל אלון ...

מאיר יערי: בדרך-כלל איני קורא קריאות-ביניים. אבל עוד אעיר עליך. **אורי אבנרי:** אשמח מאד. אבל אני זוכר שבשנת 1949, מעמד מסויים, בחיפה נדמה לי, אתה ויגאל אלון הצעתם בדיוק את הדבר הזה.

ויקטור שם-טוב: ישנה תוכנית שלום של מפ"ם מ-1961 שפורסמה. עיין בה. **היו"ר יוסף סרליון:** אנחנו נמצאים בשנת 1967, וחברי-הכנסת אבנרי מדבר על המצב בשנת 1967.

אורי אבנרי: אני חושש מאד שהתוכנית שלכם מ-1961 לא התאימה ביותר למצב של 1961, ובוודאי לא למצב של היום.

הכרעה על-ידי מודעות בעיתונים

אבל מבלי להיכנס עכשיו לפרטים — מה שלא יהיה הפתרון, יש צורך להתחיל בוויכוח לאומי על-כך. לא יתכן שהחלטות גורליות ממש נקבעות כיום במעשים יום-יומיים, מחוץ לכנסת, ואני חושש שגם מחוץ לממשלה.

שרים מסויימים, שסמכויות מסוימות בידהם, יוצרים מדי יום ביומו עובדות. איך אפשר לעשות את זאת מבלי שהכנסת, הממשלה והציבור בכללו יתנו את דעתם על-כך, ונבלי שתהיה הכרעה ציבורית על עתיד השטחים האלה? לא הכרעה על-ידי מודעות בעיתונים, לפי האופנה החדשה הזאת של "הפיקה שקסה" באמצעות עצמות, אלא על-ידי ויכוח דמוקרטי והכרעה דמוקרטית.

לאחר מכן ניסיתי לנתח את הבעיות הכלכליות הכרוכות בהחזקת הגדה המערבית, וסיימתי: **אורי אבנרי:** ... אני אצביע בעד שני החוקים האלה. אייאפשר לא להצביע בעדם, אחרי שהצבעתי בעד מלחמת-ההתנגדות שהיתה. אחרי שנשפך הדם, אייאפשר שלא להוציא את הכסף.

אני רוצה לברך את שרה-אוצר, לאחל החלמה מהירה לבנו שנפגע בקרבות, ולמסור את תנחומי לחברי-הכנסת ביטון, ששיכל את אחיו במלחמה זו.

אני מקווה שכולנו ניתן יד כדי להפוך את התוצאות הצבאיות של המלחמה הזאת לשלום ברקיימא. שלום שלא יבוא מעצמו, שלום שלא יהיה תוצאה של משאלות, שלום שנצטרך לעבוד בשבילו, לפעול בשבילו תוך התגברות על עצמנו וריסון עצמי, תוך התאפקות מיצרי-נגס. על שלום זה נצטרך כולנו לתת את דעתנו בימים הקרובים, בבית הזה.

התמרון מאחורי הקלעים

יום הרביעי באה הזדמנות לדבר ברצינות על הצעות-השלום השונות. שמואל מיקוניס ממק"י העלה הצעה לסדר-היום לדיון כזה, ואני נרשמתי מראש לזכות-הדיבור, כדי להציע את העברתה לדעדה.

אך שעה קלה לפני שהגיע העניין לדיון, נערך מאחורי-הקלעים תמרון סרלמנטרי. הקואליציה ביקשה ממיקוניס להסיר, לפי שעה, את הצעתו, מכיון שלא היתה מעוניינת בדיון. היא סברה שזה יזיק למערכה הפוליטית, ויתכן כי אינה מעוניינת בדיון גם מפני שאין לממשלה דיעה שכל חבריה יכולים להסכים לה.

מיקוניס סירב לחתור על נאומי, אך הסכים "להקפיא" את ההצעה — כלומר, לדחות את ההצבעה עליה. זה אינו רגיל, אך נראה כמוצדק. כי איש מאיתנו לא היה מעוניין שההצעה תוסר מסדר-היום בהצבעה, שהיתה יוצרת את הרושם שרוב הכנסת מתנגד בכלל להצעות שלום.

אחרי הסכמת מיקוניס, פנו אלי שאוחר על זכות-הדיבור שלי, ואקפיא גם את הצעתי שלי. הסכמתי לכך, מאותן הסיבות.

כאשר שאל חיו"ר, משה סרדינס, מעל הדוכן, אם אני מסכים להקפיא את הצעתי, קראו כמה ח"כים: "בחדאי שלא. הוא לא יתחר על זכות הדיבור!" הם הופתעו כאשר אמרתי ממקומי: "אני מסכים להקפיא את הצעתי, בדבר העברה לדעדה, להודש ימים."

טוהר הנשק ומוסר המלחמה

אך ויתור זה לא מנע את השמעת דעתנו בהמשך היום. היתה זאת ההתנגשות הראשונה בין השר משה דיין וביני — לרגל הופעתו הראשונה של דיין כשר-הבטחון.

שכם: אחנה פליטים - אי יחלים על גורלם?

בהיותה כל כך רחבה, עד שכמעט כל הכוחות הציבוריים נמצאים בה — תהפוך את הכנסת לסרחה-עודף.

מה גם ששני המוסדות החשובים ביותר בכנסת עצמה, ועדתי-הכספים ועדתי-החוקי והבטחון, גם הם מורכבים כיום על סהרת סיעות הממשלה. אין בהם שום ייצוג לסיעה שהיא מחוץ לממשלה.

יש בכך סכנה מסוימת לרמת הדיונים בבית הזה, ואני רוצה להזהיר מפני כך.

על מה היתה הכנסת צריכה לדון? עמדי על כך בהמשך הנאום:

אורי אבנרי: ... בוויכוח של היום, ויכוח על מימון המלחמה, איך אפשר היה שלא לדון על מצב המדינה, על גבולותיה, על המישטר הפנימי באזורי הכיבוש — על כל אותה מהפכה שחלה בחודש האחרון? איך אפשר היה שלא להציע הצעות לפתרון הבעיות הנובעות ממלחמה זו? איך אפשר לדבר על מימון המלחמה, על יצירת תשתית כלכלית לימים יבואו, מבלי להביע לפחות דיעה, לפחות תחזית, לגבי העתיד: האם נחזיק בשטחים אלה, או לאו? ואם נחזיק בהם — באיזו צורה נחזיק בהם?

כל פתרון שיוצג, כל פתרון שיתקבל מחייב דרכים כלכליות לגמרי שונות.

שרי-האוצר ספיר: האם רצית שאני ארצה על זה?

אורי אבנרי: איני מצפה ששרי-האוצר יביע ברגע זה את דעת הממשלה — מהיגם שאין דיעה של הממשלה, נדמה לי.

אני קורא עתונים, גם של אחרים, ואני רואה שיש ניגודים רציניים מאד בממשלה, ולא רק בדיבורים. אני רואה מעשים, מעשים המובילים בכיוונים שונים, ואני מדבר רק ברזם.

מאיר יערי עם יגאל אלון

אני רואה שבחסותו של שרה-בטחון החדש נעשים דברים מסויימים לאורך גבולותינו, דברים שאין להם שום ממשות, אלא אם כן הכוונה היא להחזיר את השטחים האלה לירדן.